

40 ՓՐՅ.

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

40 ՓՐՅ.

Ազգային, Քաղաքական, Բանասիրական եւ Երգիծարանական

ՏԵՐԵՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՏԷՕԲՄԷՃԵԱՆ

Հասցէ. Ղալաթիա Նորասուցեայն Խան

ԺԻ. Տարի ԹԻՒ 34

ՇԱԲԱԹ

27 Փետրուար, 1899

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. Յ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ. — Աւուր պաշտանի խօսքեր :
 ՄԵՆ. ԳԻՄ. — Նանուճար եւ Օղբայ խաթուններուն
 կրկին տեսութիւնը :
 ՀԱԶԱՐ. — Պատասխան առ Վ. Փ. :
 ԱՆՆԱՎԱՐԻ ՄԵԼԻՔԱ. — Խարբերդեան գոհարներ :
 ԷՅԵԲԹԻ ՏԻՇԼԻՅԱՆ. — Առ Պ. Տիբէկեան :
 Կ. Փ. — Ալաֆրանկա :
 Յ. Մ. ՀԱՃԵԱՆ. — Քսան բարայի ահաղաղը :
 Պ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ. — Միջնորդ կիներուն պատասխանը :
 Յ. Մ. ՀԱՃԵԱՆ. — Նկարներ :
 Ն. — Միջազգային կացութիւնը. — Ի՞նչ կ'անցնի կը
 դառնայ :
 Ազգային լուրեր :

ԱՒՈՒՐ ՊԱՏՇԱՃԻ ԽՕՍՔԵՐ

Այս շաբաթու Բուն Բարեկենդան է. Ամենայն
 ինչ ուրախ եւ զուարթ է. Ամենուրեք՝ խաղ եւ դի-
 մակ. Ամէն կողմի՝ խինդ ու խնծիդ :

Մեր վանքերն ալ ունին իրենց աւանդական Ա-
 բեղամողի արարողութիւնները, որոնց նկատմամբ
 քանիցս գրուեցան արդէն հայրենագիտական գրքերու
 եւ ազգագրական պարբերականներու միջոցաւ : Կըրկ-
 նել զայնա, աւելորդ կը համարիմ :

Բարեկենդանի պատմառաւ Կրօնական Ժողովն
 ալ եօթնեկիս մէջ իր շաբաթական նիստը չկազմեց :

Հապա Վանայ Առաջնորդարանը, զատնալալի
 ... փորեկենդանի առթիւ, ոչ նուազ ուրախացուց
 Ազգ. Պատրիարքարանը՝ իր բրած անակնկալ ու հապ-
 ճեպ հեռագրաւը աւետելով համարիւն եղբարց վե-
 րադարձը, թէեւ յուստեան Բիւզանդիոնն՝ նկրտեցաւ

այդ աւետարեր հեռագրին ալ կատարելի ներկա-
 յացնել յաչս ընծերցող հասարակական :

Ինչ որ ալ ըլլան եղածն ու լրացիւնք, մեզի հա-
 մար՝ նշանակելի կէտն այն էր, յայդ հեռագրին
 մանրամասնութիւնը չառնուած ինչպէս որ պա-
 հանջուած էր Ազգ. Վարչութեան Խառն Ժողովոյ կան-
 խորոշմամբ — փութացուեցաւ հեռագրով հայրական
 գոհունակութիւն յայտնել, որպէս շեշտուած է օ-
 րագրաց մէջ :

Սոյն պատեհութեամբ ոչ նուազ մխիթարական
 էր լսել՝ Երկրագործական Դրամատան կողմանէ՝ ցան-
 քի համար Վանայ կարօտ գիւղացիներուն 160,000
 դրուշի փոխատուութեան Պետական զեկոյցը,

Մխիթարական էր նաեւ վերջընծեր Խառն Ժո-
 ղովոյ նստին մէջ օրը օրին 430 ոսկի նպաստ մը հա-
 լաքուիլը, զոր բանի մը ծանօթ բարեսէր ազգայինը
 նուիրած են ի լուր արտաշարժ տեղեկագրութեանց :

Թիմարէթ Խանի հասոյթէն գոնէ մաս մը բան
 Վանայ կարօտեալներուն զրկուելու համար, մայրա-
 քաղաքիս Վանեցի ազգայիններէն ոմանց նախաձեռ-
 նութեամբ պատրաստուած հանրագրութիւնը, ինչպէս
 նաեւ Ս. Պատրիարք Հօր յանուն եւ ի նպաստ «ներ-
 քին զաւառաց Հայ Ժողովրդեան» հրատարակած շըր-
 ջաբերականը, որով ազգայիններու բարեսիրական
 զգացմանց կոչում կ'ընէր, ոչ սակաւ արդիւնաբեր
 դարձան մը պիտի ըլլան հանդէպ սովատանջ հազա-
 րաւոր զաւառացի կարօտեալներու :

Այս եւ ասոնց նման նպաստները՝ անշուշտ պի-
 տի բաշխուին ամենէն աւելի այն կարօտեալ Վանեցի
 ազգայնոց, որոնք յետին ծայր աղքատութեամբ կը
 տառապին. այն է Կոր-Դար Թաղէն սկսեալ, Արա-
 րուց Եկեղեցւոյ շրջանակին մէջ գտնուող Այիճեանց

Յաղի համազգայիններէն շատերը, Բիւզանդեան Մարտիրոս վարժապետին դպրոցը՝ ուր 200 աշակերտութիւններ կը կրթուին, Յայնկոյսներ Եկեղեցւոյ Յաղը, Գուրուպաշ հայաբնակ գիւղը, Աղթամարայ Յեմին վերաբերող գիւղախմբերը, մանաւանդ Կէմը, Կարկառ գիւղի ժողովուրդը, եւ մասնաւորապէս Թիմարի մէկ քանի գիւղերու ժողովուրդը, ուր Յանկուծենէ առաջ եկած անօթութիւնը պատճառ եղած է տխուր հետեւանքներու, որոնց սրտաշարժ թուումն մասանցը կ'ընեն Վանէն հետգհետէ հասած թղթակցութիւններ:

Թողունք իրենց տունը տեղը լքող, դասայիբ եղողները՝ Այլ սակայն կրնանք չուել ու չյիշել ցորենէ բոլորովին տարբեր անանունդ նիւթեր ու տեղու ստիպուող տարաբաղդ գիւղացիին:

Ահա այս վիճակին մէջ եկած ինկած է տնտեսական տագնապէ եւ արմատաց նուազութենէ տառապեալ ժողովուրդ մը, որ օրուան սնունդի եւ պարէնի կարօտութեան հետ, հոգեւոր հովուութեան կարօտութեամբ ալ կը հիւծի ու կը մաշի:

Ո՞վ է մեղաւոր, երբ անհոգ վարդապետի մը՝ Աղթամարայ Կաթողիկոսական Տեղապահութեան պաշտօնը տարիներով յանձնուելէ վերջը, Վանայ ընդարձակ Վիճակին Առաջն. Տեղապահութիւնն ալ յանձնուեցաւ: Այս կրկնակի ծանր պաշտօններուն մէջ, Տ. Արսէն վարդապետ քաջալերուեցաւ, եպիսկոպոսութեան թրկնածու եղաւ, իր շրջանակէն դուրս՝ Թեմերու ալ այցելութիւններ տուաւ, եւ ի Պատրիարքարան շարունակ հակառական նամակներ տեղացուց:

Կարծես այսքանը բաւական չէր: Ազգային վանքերը՝ օտարներու վարձու տալու փորձեր ըրաւ, ինք նուրոյն պայմանագրութիւններ կնքեց՝ առանց Ազգ. Պատրիարքարանի գիտութեան եւ որոշման, օտարագրի բանդէօնները ու միսիօնարները՝ եկեղեցեաց բեմերուն վրայ ելլել ծայրատրելով, Թողուց անոնց՝ ժողովրդեան Աւետարանելու, քարոզելու: Աղթամարայ Խաչատուր կաթողիկոսին կտակած 1700 հնչուն ոսկիներու, 50 կտոր Բումէլիի Երկաթուղոյ բաժնեթղթերու, 800—900 ոսկիի արժէքաւոր ակունքներու, եւայն հաշիւներն ալ յայտնի չէ ուր կը մնան:

Եւ զարմանալին, գիտէք ուր է Մինչ գրեթէ երկու ամիսն անգամ մը՝ Գրենական Բանձնաժողովէն հաշիւ ու համարատուութիւն կը պահանջուի այս տեղ, մինչեւ ցարդ մոռցուած է Վանայ Առաջնորդարանէն պահանջել Վանայ կարօտեալներուն համար զրկուած զբամներուն բաշխման համարատուութիւնը, եւ հանգուցեալ Կաթողիկոսին թողած կամ կտակած ծրարներուն ու զոյքերուն հաշիւը, քանի որ բողոքներ ե-

կած հասած են Պատրիարքարան:

Պատասխանատուութեան սկզբունքը՝ պարտաճանաչութեան կ'առաջնորդէ զմարդ, ինչ վիճակի եւ ինչ դիրքի մէջ ալ գտնուի:

Պատասխանատուութեան սկզբունքով է որ ի կարգ կամ ի պաշտօն պիտի հրաւիրուին մեր եկեղեցականները, որ ընդհանրապէս երկու դասակարգի կրնան բաժնուիլ: Ա. Պահպանողական, եւ Բ. Յառաջդիմական, եկեղեցական գործերու մէջ:

Հարկ չկայ ըսելու թէ՛ հիները մեծաւ մասամբ — չըսենք ամէնքն ալ — առաջին դասակարգին կը վերաբերին: Իսկ նորերը — քիչ բացառութեամբ — երկրորդին: Երկու դասակարգն ալ՝ իրենց լաւ կողմերն ալ ունին, յոռի կողմերն ալ:

Այս դասակարգէն դուրս են աւաջօնի եկեղեցականները, կ'ուզեն եպիսկոպոս ըլլան, կ'ուզեն ծայրագոյն կամ արեւոյ վարդապետ: Գաւառները՝ հովուական պաշտօնի համար՝ աւաջօնի եկեղեցական չեն ուզեր, այլ ժողովրդեան կեանքին ու բարքին զիտակից ու կարեկից եկեղեցականներ:

Այս կարգի եկեղեցականներէն մէկ մասին՝ Պատրիարքարանը իրեն վերապահեալ ինչ ինչ բանաւոր պատճառներով՝ չուզեր հովուական պաշտօն յանձնել: Իսկ կան ուրիշներ ալ որոնք չեն ուզեր իրենց լճացեալ վիճակէն հեռանալ:

Սն ալ չմոռնանք յիշել թէ՛ արդէն ի Պոլիս զրտնուող եպիսկոպոսները, որչափ ալ թուով երկու տասնեակի մօտ են, սակայն առաջնորդութեան տրամադրելի միայն երեք եպիսկոպոսներ ունինք, որոցմէ ոչ ոք ցարդ *խաճիսաղ* ներկայացուց ինքզինքը Վան երթալու համար, մինչդեռ երկու Ծայրագոյն վարդապետներ, մին Պոլիսէն եւ միւսը Արաբկիրէն, երկուքն ալ յայտնի գրագէտներ, պատրաստականութիւն յայտնեցին Վան երթալու, եւ կրօնական համաճարակին առջեւն առնելու:

Պատրիարքարանը մեզմէ շատ աղէկ գիտէ թէ որոնք են յանձնառու եղող եկեղեցականք, եւ որոնք՝ ժամանակին համեմատ յարմարութիւն ունեցող հոգեւորականք:

Այս երկու կէտերը պէտք է իրարմէ զանազանել:

Վերոյիշեալ երկու գրագէտ-վարդապետներուն Վանայ հովուական փափուկ պաշտօնին համար ինքզինքնին ընտրելի ցոյց տալերին, գիտէք ինչի նմանեցաւ: Լսեցէք:

Օրին մէկը հանգուցեալ Սպարթալեան Յովհաննէս էֆ. ուզեց որ իր ազգականներէն թէ մօտիկ բարեկամներէն մին քահանայ ձեռնադրել տայ 2 միւս-

նիոյ եկեղեցւոյն համար՝ Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազան Արքեպիսկոպոսի ձեռօք, առարկելով թէ՛ «ինքն ալ, ընծայացուն ալ շատ փափաք ունի, կրօնաւորելու», եւայլն:

Նորին Սրբազնութիւնը՝ առ այս վճռական պատասխան մը տուած է, որ այս պատեհիւ ոչ միայն յիշատակութեան արժանի կը համարիմ, այլեւ նմանօրինակ առաջարկութեանց համար շեշտելու պէտքը կը զգամ. այն է.

«Եղբայր, դժբ եւ ինքը փափաք կը յայտնէր քահանայական կոչման. բայց տեսնենք, քահանայութիւնն ալ այդ փափաքը, այդ կամեցողութիւնը ունի նոյն ընծայացունին համար...»:

Նորին Սրբազնութիւնը այս լականական պատասխանովը մերժած է մեծանուն բարերարին առաջարկը:

Արդ, մինչեւ ցարդ Վանայ համար զրաժներս կ'ամփոփեմ. —

Այս միջոցիս, իմ որ ալ զրկուելու ըլլայ ի Վան իբրեւ Առաջն. Տեղապահ, իբրեւ Այցելու-Հովիւ եկեղեցական մը եւս՝ անպատճառ զրկուելու է հոն ուշ կամ կանուխ:

Եթէ ի Վան զրկուելիքը եպիսկոպոս մը պիտի ըլլայ, կ'առաջարկեմ խոնարհաբար որ Ճնտոյեան Տ. Ներսէս գիտնական եպիսկոպոս-գերապայծառի մը դէմ, Ս. Երուսողիմայ Լուսարարապետ Խապայեան Տ. Սահակ Սրբազանի պէս ուսեալ գերապատիւ մը զրկուի: Իսկ եթէ այդ առաջադրեալ հովուական այցելութիւնը ի հարկին կրնայ փոխուիլ եւ վարդապետի մը վիճակուիլ, ներուի թող մեզ փափաք յայտնել, որ այդ տեսակ փափուկ պաշտօնի մը համար, միջավայրին գիտակ Ճնտոյեան Հայր Անտօն Վենետկեան վարդապետի մը դէմ, գաւառագիտութեան մէջ օժտեալ Սիօնապատում Հայր Ներսէս Խապայեանի պէս լուրջ արեղայ մը յղուի:

Ուրիշ կերպով անհնար է, ըստ մեզ, օրուան հոգեւորական տաճնապը սովորական միջոցներով կասեցնել: Եւ ասոնց համար մեծ զոհողութիւններ ընելու կարօտ չէ Կեդր. Վարչութիւնը:

Ա. Յ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ

Մ. ԳԱԼԵՆՏԵՐ

ի հեղինակած «Եւս» Ա. եւ Բ. հատորներն, «Տարրական Ձեռագիրտութիւն»ը «Չափատեսարան», ինչպէս նաեւ «Ձեռագիրտութեան վերաբերող ամէն տեսակ պիտոյքներ կը ծախուին, Թարագճըլար փողոց թիւ 49 Հիւսարանը, ուր մասնաւոր դաստիարակութիւն եւս կ'ընէ փափաքողաց:

ՆԱՆՈՒՑԱՐ ԵՒ ՕՂԸՏԱՅ ԽԱԹՈՒՆԵՐՈՒՆ ԿՐԿԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ

Վերջընթեր թուով մեր յիշածին համեմատ՝ ճիշտ ութ օր վերջը Տիկին Նանուֆարին կեսուրը՝ հարսին կ'ըսէ:

— Աչխի հարսը, Ծնիկոնց Օյաս աղային վարիչն էր աչքի լէօսերնիս էմեց (ուշացաւ), հրմայէկի Տալիթէ խաթիւն ն'ալ տի մէխթըրէ թը՝ «Մեզ քրէքը (պատուել) չի զրկն իւ չ'էկին»։ անէօր կօրայ գէօրծերդ սըրսն դիր ուր՝ աս իրիկուն անէօնց ն'երթանք:

— . . .

Տիկին Նանուֆար կէսօրջը դէմ տակաւին անխօս ըլլալուն համար՝ գլուխովը հաւանութեան խոնարհութիւն մը միայն կ'ընէ, եւ երեկոյեան ճաշերին ընելէ ետքը՝ գիշերուան ժամը կէսին՝ երկու փոքրիկ մանչ աղաքներն ալ միասեղ առնելով, կ'երթան Ծնիկոնց տանը դուռը կը բաղխեն:

Տիկին Օղըտայ դուռը կը բանայ, եւ հիւրերը կ'առաջնորդէ ընդունելութեան սենեակը:

— Հրամայեցէ՛ք, ծնցիք վեր Դչխու խաթիւն, աս ինտէօր էզաւ ուր միտլընիտ ինկանք ու օտոս տայ (ոտքի տակ) նայեցաք. կ'ըսէ Տիկին Օղըտային կէսուրը՝ Տալիթէ խաթիւն:

— Մի մէխթըրէք Տալիթէ խաթիւն, Օյաս աղան քանի էկէր է նը, էմմէն էօր փորս կէփի՝ ըմայ աղոց ն'հետ կիցինք ու կելլինք, օր ն'ինտէօր իրիկու կուլլի նը չինք գիտար:

— Տղա՛ք, Նէնէ խաթիւնին ձեռքը պաքէք, կ'ըսէ Դչխու խաթիւն, եւ այն ատեն 5 եւ 7 տարեկան փոքրիկներն երկիւղածութեամբ կը յառաջանան, մեծ մայրերնուն հրամանը կատարելու համար:

— Ապրիք տղա՛ս, ապրիք, Ասուազ ամուր ճէօք պահէ՛, Ասուազ փիս նէֆէսէ պահէ: Մեծը անհնուկ տատը կուսանի (հայրը կը նմանի), գիտէս թը խնջեր ու քնթէն ձգեր է. օրինօղի՛ն խուրպան լընիմ:

Ըստ կարգին՝ Տիկին Նանուֆար եւս Տալիթէ խաթիւնին ձեռքը համբուրելու կը մերձենայ:

— Ապրի՛ս Նանուֆար, տառօսը Փիլիկ աղային լնի ուր ան ալ գայ ու աչքի լէօսի գանք: Այս ըսած ատենը Տիկին Նանուֆար նոյն օրհնէքին համար կը պարտաւորի միւս ձեռքն ալ համբուրել, եւ կը կենայ, մինչեւ որ եւրեք անգամ «նստէ՛» հրամանը կ'ընդունի:

— Աչվընիտ լէօ՛ս, Տալիթէ խաթիւն:

— Լիւսով կեցի՛ք, Դչխու խաթիւն:

— Օյաս աղայ՛, տղաս ալ կու տեսնէյի՞ք Ըստըմպօլ:

— Մաշալլա՛հ, չաբաթ չելլէր ուր իրար չի գայանք,

ան հրմայէկուկս գէօրծը բարօլ սըրային դրաւ, խանիւթը ճէսիւր տեղ է, չիւնքիմ Ըստըմպօլ՝ Նախըլպէնտ ըսուած մէհէլլէն, Սուլթան էհմէտ թապիր կանին վէօր վէս (6) մինէրէ ունի էվ Նախըլպէնտ ն'ալ անէօր ճիվար նէ: Անտեղի խաւտէրիւթիւնը՝ սառֆութիւնէն բարօլ է. հրմայուան կիտիլօվը՝ ասկի երկու տարիէն մազպուլ սիւլաճի մի կ'ուլլի, լատէնէն բռնէ մինչեւ մէզկէթին. սօյէն (սանտր) բռնէ մինչեւ աւելին կօթը, եւայլս կարգին կու ծախէ:

— Լատեն նի՞նչ է՝ Օյաս աղա՝

— Մենք էկիր ուր կ'ըսինք նը անէ՝

— Միննակը՝ Ըստըմպօլ կերթաք նը կու բարկնաք ու կուգաք՝

— Դչխու խաթիւն, էկէր Ըստըմպօլիւ թէրպիյէյին չիւրիւթօվը չի խօրթէս նը, քիսպիտ մանի կ'ուլի, չիւնքի ֆէօն (Պոլիս), հաւուն՝ թավուի կ'ըսին, վառեկին՝ փիլիճ, մածունին՝ եօղուրտ, կաթին՝ սիւտ, թուրին՝ խըլիճ, իրեքչաթիին՝ սալի, կիչէռիւն՝ թարթիւ, վէ հաթտայ, ձին կու նստին՝ խայըխ ն'ալ կու հեզնին։

— Մամա՛ (մեծ մայր), խայըխ նի՞նչ է, կ'ըսէ մեծ տղեկը՝

— Աղի՛կ (փոքր տղայ), խայըխը՝ խըմէօր թրեկու տաշտի պէս բան մին է, մինակ թը՝ երկու ճէօթը (ծայրը) բարէօվ մի տընկըված, ծովուն էրէսը կու կօյնի, անէօր մէջ մարթ մի կայ, եւ ստ մարթը երկու ձեռլին՝ երկու տափակ թի ունի, ճամբօրդները կերթան մէջը կու նստին, էվ մարթը կու պաշլայէ թիյերօվը ծօվը խըզտել՝ վէօր խայն ն'էռէջ երթայ։ Մեր քէլլէքին միսալը՝ բան մին է, մինակ թը՝ սա քիչ մի ֆաթիլի է։

— Օյաս աղայ, բարօվ մի լէզունիդ կօյն է՝

— Ա՛լ չի կօյնի, անխըտար միւտէթ Ըստըմպօլ Իւսկիւտարու Հէրէմ իսկէլլէսին արտէրիւն արանք՝

Այս միջոցին Տալիթէ խաթիւնը Տիկին Նանուֆարի դառնալով՝

— Նանըֆար, սիրտըտ ֆէօս կու զըխմըվի՛, կուգես նը Օղըտային քօվ դնայ, պէլլիւթը կիրակուրին ամըննեւրը կու վըլանայ։

Տիկին Նանուֆար առանց երկրորդել տալու՝ կամաց մը դուրս կ'ելլէ, եւ ստուգիւ կը գտնէ զՏիկին Օղիտան որ խոհանոցին մէջ իրեն կ'սպասէր։

— Էմմէն օր աշվիս դէօռը մընաց, ասօր կուգա՛ն առնիւն (փաղը) կուգան, մէկըլլօր կուգան, ըսելով։

— Ասօր աշվիտ չի պաղեցա՞ւ, ընձնա՛կ եկայ, աստըպայ (անգամ) էրէստ կու խնտայ, գիտէս թը աշխընին թասֆիրին մէսէլէն հէլլ արիք։

— Ըպայ, ան իրիկունը, ինք... ըսաւ թը՝ «Օղըտայ, չըսէս ուր քէզի թասֆիր մ'ալ բերի», ու քըսուրնիւրուն մըջէն հէնեց ձեռքս տըվաւ։ «Աս վէօվ է ըսի, նը»։ Ըսաւ թը, «Աս իմ Տայեուս թէօնէ, չիւնքիմ Տայեիս վաթձունը օխաը թարըխին՝ Ըստըմպօլ կարգըվեր է, եւ աս անէօր աշխիյ նէ, վէ հաթտայ էտին ալ գրեր է՝ ըսաւ ու կարգաց։ Երկու իրեք խօրթան միտ ս'իմ պահէր ուր քէզի տըսիմ։

— Ըսէ տեսնի՛մ։

— Բարօվ մի չիմ կըրար՝ ըմայ սէնկա, Յաւերժաւ կան, անմռաց, արտահայտութիւնի պէս բանէր էր, քըլ քուրուկ՝ գիտէս թը նարեկէն թուրթ մ'ինին խըզտէր ու թասֆիրին էտինին փակուցեր։

— Տէ տեսար տէ՛, քիչ (քիչ) մնաց իւր անչիւշ տեղը դիւն քէնէ տէլլէյիւ։ Հըմայ էս քէզի պէյթ մին ըսիմ, դիւն ան բարօվ միտըդ պահէ։

Կիլի կէօթի կիւզէլլէրին Բերվանի,
Ֆըրսան էլէ իէէն սիւրըն սէրվանի։

— Աս ըսէ, քուրուկ, աս ըսէ, Խէհվէն ալ էռէ դահեցաւ, հէնինք, կրայ (կրակ) նէն թէղինք (ծածկել) ու խէհվէն տանինք։ Ըսելով, սուրճին ափսէն Տիկին Օղըտայ կը տանի ներս։ Իրմէ վերջն ալ կը մտնէ Տիկին Նանուֆար։

— Հրամեցէ՛ք, Դչխու խաթիւն, կ'ըսէ Տալիթէ խաթիւնը, եւ կարգաւ սուրճերը կ'առնեն։

— Հիւ... հիւ... հիւ... հիւ... հիւ... հիւ... հիւ...

— Իչ կու թըզկաս քօվսի վէր։

— Մա... մա... է... է... է... ալ խէհվէ կ'ուզիմ, կ'ըսէ փոքրկանց երէցը։

— Սուկումսու՛զ (չ'տես), կ'ըսէ մեծ մայրը։

— Օվընէ՛ս (Յովհաննէս), դիւն հըմայվընէ խէհվէ խըմէս նը, առդանիւրտ կու սեւնայ, կէցիք ուր էս ճէպս չէքէր իմ պահէր, ձեզի տիտամ։

— Ի՞նչ զէհմէթ կանէք, Տալիթէ խաթիւն, հըմայ տիւնը կերան ու էկան։

— Անէօնք տղային, ուտելօվ տի մեզնան, Դչխու խաթիւն։

— Մամա՛, չէնըս մեզի հէքիյաթ մի տի խօրթէս։

— Վաղն իրիկու մեր տիւնը կու խօրթիւմ։

— Չէ՛, էս հըմայ կ'ուզիմ։

— Մասլումին սիրտը մի կօյնէր, Դչխու խաթիւն, կէցիք ուր էս ձէզի բարօվ հէքիյաթ մի խօրթիւմ։

— Պատառ մի տղին ըսածը տի՛լի, Տալիթէ խաթիւն։

— Իչ տի բանինք, վախիթէ կօսնի, հաղըր մենք ալ էյիկ կ'ուլլինք, ըսելով, Տալիթէ խաթիւնը կ'սկսի պատմութեան։

— «Հէքիյաթ հէքիյաթ, հէք մի գըտայ, գընացի էզին վէզ մի գըտայ. ծագեցի մէջը մտայ, Հարսնիք արի ինչո՞ւ չէկաք»։

— Է՛ս ատ հէքիյաթը չիմ ուզէր։

— Է՛, կէցիք պաշխայ բարօվ մի խօրթիւմ, մտիկ արէք։

Տղայք ականջ կտրած մտիկ կ'ընեն։

— «Էզե՛ր, էզե՛ր վախտօվը հարուստ քուլֆաթ մի կան էզե՛ր, տիւն, տեղ, թաճիմիլլէթ (կարասի), ախօռ ձիյանք, էվ խոտիւտիկ (նաշխուն) հարս մի՛ ու հաղար բարի, Ասուազ կամեցէր ու տըվեր է՛, չէ ըսեր թը վէվ (ով) էս ի՞նչ էս։

«Ըմայ, գըտընին ալ բաց է, մընօղին ու էլլօղին հէտ նիւ հիսապը չի կայ։ Աւուրը մէյ նալ Պապա մի գուգայ. «Է՛ս աս գիչեր միտէֆիր կանէ՞ք» կըսէ. Աննէօնք ալ ներս կ'առնին, կու կերցնին ու կու խմցնին, գիչեր ուր կ'ուլլի նը տղաքը քէօլէօրը կու շարվին։ «Պապա՛, պապա, մեզի հէքիյաթ մի ն'ըսէ՛՝ կ'ըսին, ըմայ գանք ուր աս մարդիւն միտքը ծուռ է. աշվին ասնը չօրս դին ժօռէ ածէր, մըտաց նըսէր է թը. Է՛կի ուր ասէօնք գիչերը պառկին նը, էս կամաս մի կիլիմ ախնը կու թալիմ ու կըծիկը կու գնիմ։ Է՛րուր ուր տղաք նալ կըսին թը «Մեզի հէքիյաթ մի խօրթէս» նը, մարթ ն'ալ միտքէն կըսէ թը, «Պարի կէցիք ուր աս գիչերվան իմ ձեզի արածս նախիւմ», ու կու պաշլայէ խօրթիւլ։

«Վախտօվը զամանօվը ինձի պէս Պապա մի կայ էզեր, աս Պապան աւուրը մէկը զէնկիւն տիւն մի միտէ-

Ֆիր կ'ուլի. կու նայի ուր իր արդու արած բաները ֆէօն մէջ ձեռք ին, գիշերը ատ տանը տըզաքը կըսին թը «Պապա», Պապա, մեզի հէքիյաթ մի խօրըթէ»։ Ան ալ կըսէ թը, էղեր էղեր աս Պապա՝ պարնին (պարան) լաթըրը պարկա, ախօսին կարմրուկ ձիակը տակա, խա-տիւտիկ հարանիւկը կոնակա, առտօնց ելլէք չի գըննէք աս պապըս»։

«Տանը մարթիքը հէջ մամիւլ չին անէր թը Պապա-յին խօրըթած հէքիյաթը իր վրայ է։ Գըննորին կուգայ կ'ելլին կու պառկին։ Պապան ուր՝ զաթը միտքը դրեր է աշլին չի խփել, էփուր տանը մէջ էմմէն մարթ խոկալ ուր կու պաղայէ նը, չիհէտիւյ մի պառկազ տեղէն կ'ել-լէ, հէքիյաթին մէջ խօրըթած բաները կու ժօղլէ ու կու կըզկէ»։

«Առտօնց տանը մարթիքը կ'ելլին ուր, ո'ւչ (ոչ) Պա-պա կայ, ո'ւչ պարնին լաթըրը, ո'ւչ խատիւտիկ հարա-նիւկը ու ո'ւչ ալ ախօսին կարմրուկ ձիակը»։

«Էմմէն ն'ալ իւրա-կօսնին, գէօռ ու դրացին կու գիննան, ձիայրը կու հեզնին՝ էտըլէն կընին, չին կըրար գըննէր։ Ան վախթը կըսին թը, «Միննա՛կը գիշերվան խօրըթած հէքիյաթը էհէյիփ մ'իւնէր»։

«Նրկինքէն երէք խընծօր ինկաւ, մէկը ինծի, մէկը նէֆէս հատցընօղին, մէջ ն'ալ հէքիյաթը խօրըթօղին»։

— Շինօրհակալինք, Տալիթէ խաթիւն, ձայնօ տ'ա-նըսպառ։ Բնենին ալ էկալ, հարսը՝ Նանըֆար, ֆէնէնը վառէ։

— Տահա նէօր էկաք ու նէօր իրար տեսանք։

— Շէն մընաք, Օյաս աղան ալ օխջ (ողջ) մընայ, նէօրէն երթայ ու նէօրէն պայ։ Աչնան քնորը կու ծօյեը-նան, մասլուփներ ն'ալ տանինք ուր տեղեւնին հօգճին։

— Բարի եկաք ու հազար բարի։

— Դիւք ալ մեր ն'հրամանցէք։

— Թաճիզ կանիւք։

ՄԵՆ. ԴԻՄ.

Պ Ա Տ Ա Ս Ի Ա Ն

Առ Վ. Փ.

Նախապատմական դարերէ ի վեր ամենուրեք գիտցած բանն է թէ սիրային ժամադրութիւնները եւ անոնց հե-տեւող ախերը, վախերը, օֆերը, թիւֆերը տեղի կ'ու-նենան պուրակներու մէջ, լուսնին տակ, երեկոյթներու մէջ, սանդուղներու վրայ, դռներու առջեւ, վարա-գոյրներու ետեւ, խոհանոցներու մէջ, դաշնակի քով, եւայլն, եւայլն, եւայլն։ Բայց երբէք չէր լսուած որ լրագրի մէջ ալ այս Տհրսշի Մեմօնները իրենց մարած մարմրած ձայները բարձրացնէին ի փառս եւ ի պար-ծանս արդի գրականութեան։ Բայց հոգ չէ. սէրը արդէն ինքնին բանաստեղծութիւն է, եւ մենք պատճառ մը չու-նինք բանաստեղծ չլլալու (վրաս գրէ)։

Խոստովանէ՛ Պարոն... Ներեցէք սխալեցայ... Օ-րիորդ Վ. Փ. թէ բաւական անգուլթ եղար ճիշդ կ'սթը-սուր գրութեամբդ արծարծելով սրտիս մէջի այն հուրը՝

որ տարիներու շարքին մէջ հազիւ մաղմաղի ձեւ առած էր. բաւ չէ՛ր երկա՛ր տարիներու հալուճալս որ ակըն-յայանի կ'երեւի վրաս. վիճ' օձիկս (որուն ներքողը ը-րած էք նրբաճաշակ բառերով), այո՛, վիճ' օձիկս՝ որուն 37 թիւը այսօր 42ի բարձրացած է։ Բժիշկ չի մնաց դի-մեցի վիճակիս դարման գտնելու համար, որոնք միշտ կը յանձնարարէին շատ ճամբայ քալել, շատ ջուր չի խմել, խմորեղէն չուտել, որպէս զի հալուճալս՝ այսինքն օր ըստ օրէական գիրնալս դադրի։ Ո՛վ անգուլթ, քու պատճա-ռաւդ չէ՞ որ երեք կարմրուկ կ'ուրիկ ոսկիի չինել տուած ռըսէնկոթս վրաս չըլլար կոր. քու պատճառաւդ չէ՞ որ շատ ուտելուս համար հացին գինը իջած չունի, քու պատճառաւդ չէ՞ որ կ'արտասուեմ... երբ օճառին փր-փուրը աչքիս երթայ. եւ այս շարիքները ընելէդ ետքը ելեր, «Ո՛հ, քեզի կը սիրէի, քեզի համար սանկ կ'ըլլայի կոր, նանկ կ'ըլլայի կոր» կ'ըսես։

Գնա՛ բանդ պի՛. քեզմէ արձագանդ ուզա՞ծ էի ի՛նչ ելեր բանաստեղծական բառերով, հետտրական շեշտերով շախախտ կը կարդաս վրաս. քեզի պէս պոչ խաղցնողնե-րէն բերանս շատ այրած ըլլալով, ա՛լ սկսած եմ կեանքի եւ սիրոյ վրայ փիլիսոփայի մը պէս մտածել. կ'ուզես նէ «անկիրթ, անզգայ» ըսէ տե՛ս պօյըդ տեսնամ. ամէն ա-մէն ասեմ քեզ, կը խայտառակեմ, գիտցած ըլլաս. զի կեանքիդ ամէն տղայական, յիմարական, սեքսեմական եւ սալօգական երեւոյթներուն տեղեակ եմ. գիտե՛ս ես։

Եթէ իրօք պատուհանին աղջիկն ես՝ մանրուք չկայ, ուրիշ գուռ նայէ. իսկ եթէ հանած վարած երիտասարդ մ'ըլլալով աղջկան գիմակի տակ կը յանդգնիս ծաղրել զիս՝ ուրախ լեր այս անգամ աղով անցնելուդ համար, բայց զգուշացիր ուրիշ անգամ սպունդով բռնաւորուելէ։

ՀԱՅԱՐ

Ի Ա Ր Բ Ե Ր Դ Ե Ա Ն Գ Ո Ղ Ա Ր Ն Ե Ր

Առ * * *

Հարիպուլթեան կ'երթում չեմ գիտնար հալէն, Պապըս հետս կուգայ աղբարս լալէն. Տո՛ւր, ձառքդ պագնիմ, պապ, մնա բարի էրթամ վաստըկիմ, դառնամ գալ տարի։ Մի՛ լար, մէրս, մի՛, չիմ ըլլիր օտար. Որբ պիւլպիւլի պէս խո՛ր մի՛ հեծկտար, Գորս ամանաթ քեզի, քորս ծով աչեր, Թէզ մի պիտ դառնամ, մի լա՛ր, մի հառչեր։ Ղուրպէթ էրթալը հիշ աղէկ բան չէ էն տղին համար օր սըհա մանչ է։ Ազգ ու ազգական կը մոռնայ բոլոր, Սիրաք պաղ կ'ըլլի, ոտքերն ըլ մոլոր։ Ղուրպէթն էրթալը էս շատ աչէցի. Ուրազն առի սրտիս դուռը տաչէցի. Ճամբայ պիտ'ընկնիմ, պաշարս առի Դուռ ու դրացին չէն մնաք բարի։

Ալ հերիք մի՛ լար, ես՛ր սէվլի չինար,
Հաւատա, զուրպէթը էս չառ չիմ մնար.
Մօրս մութաթ կղեր, էլին սիրտ մի տար.
Պիւլպիւլը թաւ բնառել իրեն թառ,
Իմ պապիկ, մարիկ, ա՛լ մնաք բարի
Իշանլահ դառնամ պիտի գալ տարի:

Հաւաքեց ԱՆՆԱՎԱՐԻ ՄԵԼԻՔԱ

(Խարբերդ)

ԱՌ Պ. ՏԵՇԼԵԿԵԱՆ

Ախորժով եւ հետաքրքրութեամբ, զարմանօք եւ ար-
գահատութեամբ կարդացի՝ զուրպէթը եկած փորձաքնները:

Այդ յիշած Զօլփազ Տիշճիկի ձեռքէն կրած չարչա-
րանքներուց երկարապատում նկարագրութիւնը, եթէ
կէս առ կէս չափազանցուած իսկ ըլլայ, դարձեալ ահռե-
լի բան է, եւ իրաւունք ունիս նախատակ մը սեպուելու:

Այս ամէն նկատողութիւններով եւ վայելած հաճոյ-
քիս ի փոխարէն, կը փափաքեմ քեզի ծառայութիւն մը
մատուցանել՝ սա կերպով:

— Քանի որ ա՛յնքան դրամ ծախսելէ յետոյ՝ տա-
կաւին սրտի հանդարտութեամբ եւ կուշտ ու կուռ ճաշ
մ՛ընելու ա՛յլը կը քաշես, ջերմապէս կը յանձնարարեմ
քեզի՝ իրաւցնէ վարպետ, արհեստին երպարը եղող ա-
տամնարոյժ մը՝ որու հասցէն հետեւեալն է՝

— Պոլսոյ կողմը, Կամուրջին մօտ, երեք յարկով եւ
մէկ մուսանսարայով չէնքի մը մէջ կը բնակի, ուր ել-
լելու համար՝ անհրաժեշտ է խաճուէի տէյրմէնի յար եւ
նման սանդուղէ մը վեր մագլցիլ, եւ գլխու պոռոյտ չու-
նենալու համար՝ ջաղացքի ձիու պէս՝ աչքերը թաշկինա-
կով կապել:

Հիմա այդ մարդուն կերպարանքը նկարագրեմ. —
Զիւրափէի պէս զիպիլլանի հասակաւ, ցից ուսերով,
զեւթե պիսիւրով, ապակիի պէս փայլուն եւ պարաշ աչ-
քերով, սովորականէն քիչ մը երկար դեղնած ականջնե-
րով՝ անթիք մարդ մըն է: Գալով բնառութեանը՝ ան-
տանելի տեսակէն ինքիւրպէս, ամէն գիշեր՝ ինքիւրպէս
ըլլալու աստիճան գինեմու, հառճէնաւազ եւ գէվը ու
սէֆայի թէլլալ հերիք մըն է:

Սակայն իրաւամբ պիտի առարկես որ, այս ամէն
քու զիմացդ ելլողը սօյրարի՞ պիտի ըլլայ, — ճակա-
տագիրդ է ի՞նչ պիտի ընես:

Միայն թէ՛ մարդուն հետ պոսակուելու չե՛ս ա, ին-
չո՞ւր պէտք անոր խոյը խուսը: Ասոր համար, ես քեզի
իբրեւ անկեղծ բարեկամ, իբրեւ քու վիճակիդ վրայ սըր-
տովին արգահատող, խորհուրդ կուտամ անյապաղ զիմել
յանձնարարած տիշճիիս՝ բնականին յար եւ նման չէնքով
չնորքով ակոսաներու տիրանալու, եւ նոյն իսկ քու խօս-
քովդ՝ նորէն աշխարհք զալու երանութիւնը վայելելու
համար:

Քիչ մնաց պիտի մօռնայի ըսել որ, հետդ քանի մը
փաթէթ պատրաստ օրկառ առնես, որովհետեւ Տիշճին
մանրօք չրոնելուն համար՝ յաճախորդներուն աւելցու-
թովը չէօփլէնմիշ կ'ըլլայ:

Մնամ քեզ ըստեացալիւմ
էՅՐԷԹԻ ՏԵՇԼԵԿԵԱՆ

25 Փետր. 1899
Սղր սննա

ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ

Կին մը՝ իր ամուսնոյն:

— Մարգարիկ աղա, մեր Լեւոնիկը նորէն դասագրքի
պէտք ունի:

— Գարձեա՛լ, ուզած գիրքը ի՞նչ է նէ՛ թղթի մը
վրայ թող անունը գրէ տալ:

— Շիտակը ըսե՛մ, Մարգարիկ աղա, տղան գրեց
տուաւ ամա, ուր դնելս միտքս չի գար կոր: մէկ դասա-
գիրք մը չէ ուզածը, թուղթի վերէն վար լեցուցած էր:

— Ճանրմ, տահա ե՛րբ էր ավուճով բարա տուինք
խել մը դասագրքի, կարդաց լմնցո՞ւց անոնք: Սա աղան
ինծի չկանչե՛ս նայիմ, նէ՛ իշ տիր պու...

— Կանչեմ. Լեւոնիկ... Լեւոն:

— Եկայ, մայր, հրամեցէք:

Հայրը. — Ի՞նչ է ուզած դասագրքիդ, տղաս:

— Գարագաչեանի Հատընտիր մը, Լառուսի Բառա-
րան, Իլավէլի Կիւլ...

— Տղաս, դուն այդ գրքերն ունէիր, ի՞նչ ըրիր:

— Այո՛, հայրիկ, պիտի ըսեմ, Կիւլտէսթէ մը, Սար-
ֆը Օսմանի, Մարգարեան Ընդարձակ Աշխարհագրու-
թիւն...

— Այդ գրքերուն պէտք ունեցողը զո՞ւն ես, չէ նէ
ուրիշը:

— Ես եմ, հայրիկ, էքօ տը Բառի, Մօրսօ Շուազի,
Բօնէսթօնտանս Գօմէրաիւ...

— Կեցիր, չունչ առ, այդ գրքերը դնելս տահա ե-
րեք ամիս չեղաւ. ի՞նչ ըրիր, կորանցուցիր:

— Ո՛չ, հայրիկ, անցեալ չարթու եկած անձրեւնե-
րէն արդէն աղուոր մը թրջուած էին...

— Էյ...

— Ու կէս մըն ալ բզկտուած, երէկ չէ առջի իրի-
կուն, դպրոցէն տուն կու գայի կոր, փողոցին մէջ խայիշը
փրթաւ, ձեռքէս ամենքը մէկտեղ չամուռին մէջ ինկան,
վերցնելուս չի մնաց, հոնկէ անցնող երեք առապասիւի մը
թէքէրախներուն տակ պատառ պատառ եղան, չամուռ-
ները թաթխուեցան:

— Եաքը՞...

Մայրը. — Պարապ տեղը կը յոգնեցնես տղան, ա-
տոր ալ ետքը կա՛յ. իշտէ անանկով փողոցը ձգեր ելեր ե-
կեր է. եղածը՝ եղած է, քանի մը կտոր գրքի համար
տղան նեղը մի խօթեր. մինակ նայէ քի նորէն գնելիք
խայիշդ Թրանսըզի աղէկ տեսակէն ըլլայ:

— Նասը՛ խայիշ:

— Գրքերուն հետ գնելիք խայիշդ. չհասկնայի՛ր...

— Կնիկ, եկուր այս հեղու խայիշին տեղ աղէկ տե-
սակէն վիտիւա մեծկակ չանթա մը առնեմ որ տղան գըր-
քերը մէջը դնէ, ձիւնէն անձրեւէն թրջուելէն, չամուռ-
ները թաթխուելէն ապահով, հետը դպրոց տանի բերէ,
չըլլա՛ր:

— Չանթա՞... Ճանրմ Մարգարիկ աղա, ալաֆ-
րանկա խայիշը տուրուր իքէն չանթան ալ ի՞նչ է:

— Էօլէ՛ ես, չանթան ալ ի՞նչ է. բայց մէյ մը հա-
չիւ չընես առ ալաֆրանկա խայիշիդ երեսէն պարապ
տեղը տուած փարաներս. երկու ամիս չեղաւ թօխան

աղէկ մը չկրնալ անցնելուն՝ ճամբան քակուելու մէջէն գիրքերը սահել ինկելու են՝ ըսիք, 120 դրուշ տուինք. վրան չարաթ մը չանցած չեմ դիտել ո՞ր գիրքերը «թըր-ջուեր» փառատելու են ըսիք, 90 դրուշ նորէն տուինք. ո՞ր մէկն ըսեմ. . . երեք օր առաջ գնած Թրանսերէնէ Հայ. բառարանս ալ մէջ խաղաց. . . . Զրտեմ, հարցնելդ աւելորդ. ճանրմ, տա գրքերը դպրոց՝ բաց տանիլ բերելուն մէջ ալաֆրանկա ի՞նչ բան կայ, խելքս չի հասաւ գնաց՝

— Հիմայ ալաֆրանկայի մէջ դպրոց դացող տղու մը կարդացած գրքերը աշխարհք արարատ տեսնայ պիտի՝

— Ես ու դուն կը տեսնանք կոր ա՛, էլ ալէմին տեսնելէն ի՞նչ չա՛ն մեզի կամ տղուն, չըսեմ նայիմ։

— Մարգարիկ աղա, պարտաւ տեղը սիրտդ մի հատցնելու, ան քի ալաֆրանկայի մէջ գրքերը բաց տանիլ բերելու ատէթ եղեր է, ի՞նչ կրնանք ընել, մենք ալ հէլ-պէթ անանկ պիտի ընենք։

— Ես ալ քեզի բան մը ըսեմ, քու այդ ալաֆրանկայիդ համար ես քիթապճիին հետ օրթախ ըլլալու վախիթ չունիմ. չօգ չէյ. . . պիր վար ըսը կիճէտէն պիր տէ տիւշտիւ պաճատան. իրեն ալաֆրանկան չօգտել, զաւկիին ալ մտածելու ելեր է. ինսաֆ չունի՞ս դուն, բարան սօխախէ՛ն կը ժողվենք կոր. . . . Կարճ կապենք, կամ ան է որ տղան գրքերը չանթայով դպրոց պիտի տանի բերէ, եւ կամ. . . .

— Եւ կամ, ի՞նչ. . . ոտքդ պապնեմ չուտ ըսէ՛

— Եւ կամ վաղուընէ թէզը չի կայ, դպրոցէն կը հանեմ զէնահաթի մը կուտամ, չարչին խանութին դիմացը քէօսէլէճի մը կայ. հազրո՛ր աչկերտ կը փնտռէ կոր, քովը կը դնեմ, կը լմնայ կ'երթայ։

Մարգարիկ աղային տնտեսագէտ կինը տեսնելով որ ամուսնոյն միաքը դարձնելն անհնարին է, եւ մտածելով որ եթէ քիչ մ'ալ պնդէ, գուցէ կարգը իրեն ալաֆրանկաներուն ալ գայ, խոհեմութիւն համարեց որոշում տալ վիտելա չանթային։

Զմոռնանք ըսել թէ՛ Մարգարիկ աղա այս առաջին փորձէն քաջալերուած, մտադրած է կնոջը ալաֆրանկաներն ալ կամաց կամաց չափաւորել։

Գ. Փ.

ՔՍԱՆ ԲԱՐԱՅԻ ԱՔԱՂԱՂԸ

Շաբաթ իրիկուն մըն էր. Պ. Թէոփիլէ՛ սր Ղալաթիոյ Տէմիր խանի մէջ վաճառականի մը քով գրագրութիւն կ'ընէր, վերջացող ամսականը աւելելով, սենեակը գոցեց, եւ Գոմիսիօն խան իր մէկ բարեկամին գնաց ուրուն հետ ամէն իրիկուն միասին Բերա կ'ելլէին։

Խանին դրան գուրսը, չըջուն վիճակահան մը կեցեր, անցող դարձողներուն կ'ըսէր.

— Տասը թիւ 20 բարա, վաստիողը կամ աքաղաղ մը, կամ սագ մը, եւ կամ երկու վառեակ պիտի չահի. ո՞վ կ'ուզէ 20 բարայով վաստիկլ ասոնք։

Ես, ըսաւ մեր միւսիւ Թէոփիլը, երկու մէկտալիք թաղով վիճակահանին։

— Ո՞ր թիւերը կը նախընտրէք, հարցուց վիճակահանը՝ թիւերու քսակը կիսովին բանալով։

— Քառասունէն մինչեւ յիսուն ըսելով, Պ. Թէոփիլէ պարուած թուղթերէն մին հանեց քսակէն, եւ բանալով կարգաց։

— Քառասուն եւ հինգ, չահեցայ։

— Այո՛, պարոն, ո՞րը կ'ընտրէք, սագը, աքաղաղը, թէ վառեակները. . . .

Ընտրութիւն մը ընելու համար վարսման մէջ էր. ստոյգն ըսելու համար, աքաղաղին կամարածեւ պոչը ու գոյնզգոյն փետուրները մեր Պ. Թէոփիլէին համակրութիւնը գրաւած էին տրդէն, երբ նոյն միջոցին, քաջ աքաղաղը ստները կապուած ու գետինը պառկած տեղէն, սուր քօքօրիքօ՛ մը ձայնելուն, Թէոփիլէի վարսմունքը բոլորովին փարատեցաւ։

— Աքաղաղը կ'ուզեմ, ըսաւ։

— Ահաւասիկ, առէք, պարոն. այնպիսի աքաղաղ մը չահեցաք, որ քսան հաւեր կը պարտէ, եւ քաջութեանը հաւասարող աքաղաղ մը ամբողջ Ղալաթիոյ մէջ չէք կրնար գտնել։

Մեր Պ. Թէոփիլէն, հազիւ թէ աքաղաղին ոտքերէն բռնած էր, հաւը թեւերը այնպիսի ուժգնութեամբ իրար շաչեցուց, որ քիչ մնաց ձեռքէն փախցնէր։

— Ուշադրութիւն, ըսաւ վիճակահանը, նայէ որ չփախցնես։

Հաւ խորհուրդ. բայց ի՞նչպէս կաշկանդելու էր անիծեալ աքաղաղը, որ վայրկեան մը հանգարտ չէր կենար։

Վերջապէս միւսիւ Թէոփիլէ միջոցը գտաւ այս անհանդարտ խթանաւորը զսպելու. գիրկն առաւ զայն, եւ հետեւեալ խորհրդածութիւնն ընել սկսաւ.

— Ո՛վ յանդուգն ու քաջ աքաղաղս, զքեզ տեսնելով, հին դիւցազանց յիշատակը կ'արթնայ մտքիս մէջ. անուն մը պէտք է տալ աքաղաղիս, իրեն վայել անուն մը. . . . Է՛ն, գտայ, «Բէհլիվան» պիտի անուանեմ աքաղաղս. քաջութեան կողմէ, առաջնակարգ բէհլիվանէ մը վար չի մնար։

Կէս ժամ վերջը, առանց Գոմիսիօն խանի բարեկամին հանդիպելու, Գալիօնճու-Գուլլուք տան մը չորրորդ յարկը վարձած իր առանձին սենեակը գնաց, որովհետեւ մայրն ու ընտանիքը Կեսարիոյ Էլէրէկ գիւղը թողուցած էր։

Աքաղաղը խուցին մէկ անկիւնը գտնուած քանի մը առաստանով ոտներէն կապելէ յետոյ, առջին պնակով քիչ մը ջուր դրաւ ու գուրս ելաւ, թէ՛ իր փորը կշտացնելու եւ թէ աքաղաղին կեր բերելու. Գիշերուան ժամը չորս էր երբ վերադարձաւ. խուցին գուրս բանալով կապին լամպան վառեց, եւ Բէհլիվանին ոտքը քակելով ազատ արձակեց. Կենդանին թմրած թեւերը մի քանի անգամ շարժեց. ու չիմ նայուածքը սենեկին բոլոր առարկաներուն վրայ պարտեցուց, եւ առանց ժամը գիշերուան չորսն ըլլալը ու ամուրի վիճակի ինկատի առնելու, առանկ սուր քօքօրիքօ՛ մը թող տուաւ որ, ամբողջ տունը գոռացուց. Եթէ այսպէս շարունակէր, տան մէջ գտնուողներուն եւ ոչ մին պիտի կարենար նոյն գիշերը

քնանալ: Երբեք ալ Պ. Թէոփիլէին գուշակածը կատարուել սկսաւ. աքաղաղը, իր խլացուցիչ քօքօրիքօնները կը շարունակէր. ինչպէս լռեցնելու էր անիծեալ կենդանին:

Պ. Թէոփիլէ բաւական միտք յոգնեցնելէ յետոյ, միջոցը գտաւ. մեծկակ հացի կտոր մը զլորեց առջին, յուսալով որ Բէշլիվան զայն փշրելու ջանալով, խօսելու ժամանակ չունենար. ընդունա՛յն, մինչեւ առաւօտ աչքը չկրցաւ գոցել Բէշլիվանին խլացուցիչ քօքօրիքօններէն: Արշալոյսին մօտ միայն դադարեցաւ ձայնելէ. քաջն Բէշլիվան կը քնանար: Առիթէն օգտուելով Պ. Թէոփիլէ ալ քնանալ պատրաստուելու միջոցին, խուցին դրան զարնուեցաւ. անմիջապէս անկողնէն ելլելով, վերարկուն վրան առաւ եւ դուռը բացաւ. եկողը տանտէրն էր:

— Պարոն, ձեր խուցին մէջ աքաղաղ մը ունի՞ք:

Ուրանալը անօգուտ էր, Բէշլիվան հոն կը կենար:

— Այո՛, պարոն, ըսաւ Թէոփիլէ, դեռ երէկ առի:

— Դիտեա՞ք պարոն, որ ատանկ բան չկրնար ըլլալ տունիս մէջ. բոլոր վարձերներս անհանգիստ եղան, ամբողջ գիշերը ձայնը չկտրեց:

— Օ՛հ, պարոն, այդ պօռալը շատ չտեւեր, քիչ ատենէն գիւղական այդ սովորոյթը մոռցնել պիտի տամ իրեն:

— Այո՛, աշխատէ որ մոռցնել տաս. [ապա թէ ոչ, ասկէ երթալու էք:

Տանտէրը թողուց գնաց:

— Սազը առնելու էի կը խորհէր մտքէն Պ. Թէոփիլէ:

Տան տիրոջ այցելութեան ձայնէն, Բէշլիվան եւս արթնցեր էր, եւ կ'երեւի որ տանտիրոջ սաստը լսելով քիչ մ'ալ բարկացեր էր. թեւերն իրար զարկաւ եւ ճիտը յառաջ վարելով, խլացուցիչ քօքօրիքօ՛ մը սկսած պահուն, Թէոփիլէ կենդանին լռեցնել տալու համար վրան վազեց. աքաղաղը խուցին մէջ թեւարաց ցատկով սկսաւ, ճամբուն վրայ դէմն ելած առարկայները գետին տապալելով. Թէոփիլէ կը տքնէր զայն բռնելու. Բէշլիվան թռիչ առնելով, պատէն կախուած ճօճանակաւոր ժամացոյցին վրայ ցատկեց, որ գետին զլորելով կտոր կտոր եկաւ:

— Անիծեալ կենդանի, գոչեց Թէոփիլէ, ինքն ալ աքաղաղի մը պէս կարմրած, վերջապէս բռնեցի ըսաւ, աքաղաղին պոչը ձեռք անցնելով, եւ բարկութեամբ պատուհանը բացաւ դուրս նետեց:

Բայց, պատուհանը գոցելէ առաջ, դուրսէն կտորտուքի ձայնիւ լսուեցան, եւ տան վարի յարկէն մեծ ժըխոր մ է փրթաւ:

Կնկան մը ձայն առաւ որ կը գոչէր:

— Տէր Աստուած, այս ինչ փորձանք, թաղարնեւորու տարին լմնցաւ:

Նոյն հետաքննող սանդուղին վրայ ոտից ձայնիւ լսուեցան. եւ դուռը բացուելով տանի չափ տնեցիներ ներս մտան պոռչալով, կատաղած աքաղաղի մը խօսքը կ'ընէին: Մեր Պ. Թէոփիլէ բարկութեամբ աքաղաղը պատուհանէն դուրս նետելուն, Բէշլիվան վարի յարկի դրացնին պատուհանին առջին դուռած երկու բռնաբարքեմ թաղարներուն կառչած էր, որոնք փողոց տապալած միջոցին,

ցին, հոնկէ անցնող ապակեվաճառի մը ձեռքը գտնուած ապակիներու անտուկին վրայ իննալով, բոլոր ապակիները կոտրիւր էին: Մին, քսան դրուշ կ'ուզէր իր ծաղկի թաղարներուն համար, ապակեվաճառը 55 դրուշ կը պահանջէր կտրած ապակիներուն համար:

Խեղճ Թէոփիլէ 75 դրուշը վճարելով, բողբարկունները լռեցուց. եւ անիծեալ աքաղաղէն ինքզինքը ազատած կարծելով, երբ փոքր ինչ կը մտիթարուէր, տնեցիներէն մին ըսաւ.

— Աքաղաղդ վարը դարանի մը մէջ կծկուած է, ես վրայէն գոցեցի. չուա գնա առ, եւ մէյ մ'ալ մի թողուր այդպէս:

Թէոփիլէ աքաղաղն առաւ, բայց այս անգամ փոխանակ խուցը բերելու, մօտը գտնուող ճաշարան մը տանելով ըսաւ.

— Պարոն, աքաղաղ մը ունի՞մ, ծախու կ'առնէ՞ք, ինչ գին որ տաք պիտի տամ, 5 դրուշ, մինչեւ անգամ հարկւր բարայի կուտամ:

— Մինչեւ հարկւր բարայի՛. . . այդ աքաղաղը կուտա՞ք ինձ կ'ընէ՞ք:

— Այո՛, որովհետեւ չեմ ուզեր պահել, ձեռքէն ազատել կ'ուզեմ:

— Սպասեցէք քիչ մը, ըսելով ներս մտաւ, եւ աշակերտը գաղտուկ պահականոց ղրկեց ոստիկան մը բերել տուաւ:

— Պարոն, ըսաւ խոհարարը ոստիկանին, այս պարոնը՝ որ չեմ ճանչնար, եկեր է ինձ վաճառել մեծ աքաղաղ մը հարկւր բարայի. կ'երեւի թէ դեռ այս գիշեր գողցուած է թաղիս մէջէն:

— Ուրկէ առիւր այս աքաղաղը, հարցուց ոստիկանը:

— Ո՛հ, պարոն, գոչեց Թէոփիլէ, քսան բարայով շահեցայ Գօմիսիօն խանին դրան մէջ կեցող վիճակահանէ մը. եւ ոկսաւ գլխուն եկածը պատմել մի առ մի:

— Լաւ, լաւ, պատասխանեց ոստիկանը, այդ ամենը պահականոցը Գօմիսիօնին կը հասկցունես:

Թէոփիլէ, ճարահատ, ոստիկանին հետեւեցաւ, եւ Բեհիշլիվան ալ ի միասին Գօմիսիօնին ներկայացան:

Գօմիսիօնը Թէոփիլէի ըսածները լսելէ վերջը, ստուգելու համար պաշտօնեայ մը ղրկեց:

Ժամ մը վերջը պաշտօնեան վերադարձաւ, գէր եւ կարմիր երեսներով մարդ մը հետը բերելով. Գօմիսիօնը մարդը տեսնելուն ըսաւ:

— Վարպետ Նիքօլի, սա աքաղաղը կը ճանչնաս. . . .

Վարպետ Նիքօլի սկսաւ աքաղաղը գննել երկարօրէն: Նոյն միջոցին Գօմիսիօնը պաշտօնէին բերած տեղեկութիւնները աչքէ կ'անցընէր, ուր Թէոփիլէին ըսածները ստուգուած էին:

— Էյ լաւ, հարցուց Գօմիսիօնը՝ Վարպետ Նիքօլիի երկար բարակ գննութենէն համբերութիւնն սպառած:

— Լաւ, պարոն Գօմիսիօն, չկրցի ճանչնալ այս աքաղաղը, իմ գողցուցածս ճերմակ էր, իսկ այս՝ կարմիր է:

Այն ատեն Գօմիսիօնը՝ Վարպետ Նիքօլիին, ձեր ըսածները ճշմարիտ են, կրնաք մեկնիլ:

Թէոփիլէ մեծ ուրախութեամբ, մեկնելու համար արդէն զրան մօտեցեր էր, երբ հստակէն ձայնեցին.

— Հէ՛յ, պարոն, աքաղաղդ չե՞ս առներ:

Կարծես շանթ մը ինկաւ Թէոփիլէի ոտիցը առջեւ:

— Ո՛հ, պարոն, պատասխանեց, եթէ կը ներէք, ձեզ կը թողում աքաղաղը:

— Ատանկ բան չենք ընդունիր, առ տար աքաղաղդ, Թէոփիլէ այս փորձանք աքաղաղն առաւ, եւ ճամբան տախտակորմով գոցուած տան մը փոքրիկ պարտէզը տեսնելով, Բէ՛շլիվանը ճարպիկութեամբ ներս նետեց, եւ հեւալով շունչը իր խուցը առաւ, ուր նստելով հետեւեալ հաշիւն ըրաւ:

- 220 զրուշ ճօճանակաւոր ժամացոյցը, որ բոլորովին կոտորտեր էր
20 զրուշ թաղարներուն
55 » կոտորած ապակիներուն
20 բարա վիճակահանին
295 20

Ընդամենը երկու հարիւր իննսուհին եւ հինգ ու կէս զրուշ արժած էր մէկ աքաղաղը Պ. Թէոփիլէին, որ քրտան բարայով շահած ըլլալու ուրախութիւնն ունեցեր էր վայրկեան մը:

Յ. Մ. ՀԱՃԵԱՆ

ՄԻՋՆՈՐԴ ԿԻՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Ն Ա Մ Ա Կ

Ծաղիկի սպարանք

Կազէթածի էֆէնտի,

Ծռինք օտքերդ պագնենք, ճուղապ մը տուր մեզի. առ ի՞նչ խախկութիւն է սա քու կրօններուդ պըռնած ճանքան, Զայէր մեզի Շողակաթին եւ Էլմաս տուտուին տե՞ղը տրեր էք. խեղճերնիդ կլօխնիդ ժողովեցէք, հէր գուշուն էթի եէնմէզ, կ'ըսեն. պարէմ օր մը օրանց մարդու խառնախօսի՞ մը ըսենք: Վա՛յ պաշըմըզա. երեք շաբաթէ պէրի չգրածը չմնաց մեզի համար: Տէրա, մտմտութե չունի՞ք տուք, էտէւնուս առջեւնուս կը պտըտիք կոր, գործերնիդ ա՛ս է:

Շողակաթին պերանը պագնենք, ի՞նչ աղուոր ալ օտկէրնէդ թախ կլօխնիդ վըլացեր էր: Քա՛ կիտէս քի զըթընա մէթ ըրածի պէս, խըթմըտանկներուդ չտըպճելով, ա՛ն ալ գրեր էք:

Սա խույումճի՞ է, աւսեփեսա է, ի՞նչ մուխուֆճի խարսխատա է, ծաւլընիս չանցնի, միսերը թիֆթիք պիտի ընենք, Աստուծոյ աշկին մեռնինք. միւր էրիկ մարդերնիս էն քի, իրենց հալին կերթան կուգան գործերնին նայելով: Սըվուր նայէ՞, պանր գործը չըտկեր է տէ, եուլարը առեր ետեւնուս ինկէր է: Վա՛յ հալինէ, հաստ ունի նէ թող տեղը, եւ էլէնմիշ եղած խանութը դրէ, նայինք Ֆիլօրիկին ծառքէն ազատելիք ունի՞. . . . Միտաքը եկած ատենը աղբանիւր կըճըւ կըճըւ կ'ընէ կոր:

Եւ Թագուհի՛ն. . . շան սուրաթին անանկ աղուոր մինասիպ խըսմէթ մը կըտած է էղէր քի, թարիֆ չկըրնար կոր ընել. (պէտք չունինք քարիփի, կարգած տղուն գովասանքին նոյնը ըլլալու է):

Օտկդ պագնենք, գուզում էֆէնտի, սա մարդը ո՛վ է նէ նամակը կարգացածիդ պէս նախ ըրէ. Քա՛ հա՛, իրաւ մոռցանք ըսելու, մէյէր առ տունն ալ Ծաղիկ կը կարդան էղէր, Ֆիլօրիկ հանըմին կլօխը էկածը (?) կարգալով, էրթէսի օրը պարով եկարոյ տըրեր էն: Թո՛ղ էրթայ աէ նորէն խույումճութիւն ընէ քի սորվի:

Վա՛յ հալիմիդէ, պարէմ քանի մը տարի է խըլավուզութիւնին համը հո՞տը մնացած ըլլայ: Ո՛ւր է ան ֆըր-սանթիւնը, հիմակ ալան քէնտինէ քօզ օյնայօր: Առջի պէս մէզի գո՞րծ մնաց: Ասկէ զատ կլօխնուս մագերէն էվէլ տէրտէր վարդապէտ ժամերէն չկիշտանալով, տունէ տուն կը պտըտին խըլավուզութիւն կընեն կոր: Ծռինք օտկդ պագնենք, կէնճութանըդ արէւուն, չիտակ գուրցէ, հիմակ ո՞ր էրէսով մարդու տուռ զարնենք:

Գուզում օրթաի, հիշ օր չանցուցած սա կրօզ խույումճիւն ըսէ քի, թող սուտ մը չինէ քի (հաւատացող ըլլայ նէ) գրածս եաղլըշ է էղէր տէյի, խայիլ էնք, հէր-ֆանէով քանի մը օսկի կուտանք, թէք սա պատիւնիս տեղը կայ: (Ունի՞ք այդ պատիւ ըսուածը):

Շատ կիւճէնմիշ էղող խըլավուզներ

Մաֆուկ Եէսպէեան
Սօֆի Մանսալեան
Կարեէնէ Պուլյուզեան
Հոռոփսիմա Տընկաճեան
Ֆիլօրիկ Խըլավուզեան
Թագուհի Թապլարեան

(1) † † † † † † † † † †

Աս խաչերն ալ գրել չկիտցողներուն իմզանին է. Կիւվէնմիշ էղողը թող ասոր խարշըլըխ կ'ուղէ նէ պան մը գրէ:

Իշտէ պու գատար:

Վասն ճշդութեան
Պ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Ն Կ Ա Ր Ն Ե Ր

Նորապսակ հարս ու փեսայ մը, Բարեկենդանի առթիւ դէմ գէմի անցած, կոնծելով կը զրօսուին:

Փեսան եօթն ութ գաւաթ օղի հարսին հրամցնելէ վերջը, վախնալով որ աւելի խմելով կ'աւրուի, հաճոյակատար ձայնով մը հարցուց.

— Զարուկ, օղի մ'ալ լեցնե՞մ, թէ ոչ. եթէ գըլխուդ պտոյտ կուտայ, գրուցէ:

— Լեցո՛ւր, պատասխանեց նոր հարսը, եթէ քաշ

(1) 150 հատի չափ խաչեր՝ գոյնզգոյն մեկաներով նամակին տակը լեցուցած էին:

մըն ալ խմելու ըլլամ չեմ թնտար սնգամ. հապա դո՞ւ...
— Ե՛ս... ես եթէ քաշ մը օղի խմե՛մ, յիրաւի չեմ
թնտար, բայց... կը խռկամ:

Բարձրագոյն դասէ տիկին մը, առջի օրը իր խոհա-
րարին կ'ըսէր.

— Այդ առած հնդկահաւդ եփել անգամ չարժեք,
ուր որ անպիտան բան մը գտնաս այն կ'անես:

— Սպասեցէք քիչ մը որ տապկեմ ու համեմեմ,
եւ այն ատեն դատեցէք, այս ալ ձեզ նման, տիկին, ա-
ռանց արդուզարդի, հարկաւ կուտ մը չարժեք:

Ճաշարանի մը մէջ, անհամբեր պարոն մը՝ որ խիստ
անօթի էր, սպասուորին գոչեց.

— Ինձ նայէ, տղաս, ապուր մը խմելու համար,
միթէ տարի մը սպասելո՞ւ է հոս:

— Շիտակը, պարոն, ես ալ չեմ գիտեր, որովհետեւ
դեռ տասն օր է որ հոս եկած եմ:

Դպրաց դասէն ծանօթ դպիր մը, անցեալները հար-
բուի եղած ըլլալով, ձայնը մարեցաւ. անմիջապէս բա-
րեկամ բօրիչի մը դիմելով հարցուց թէ «Թարմ հաւկի-
թը ձայն կը բանայ որ կ'ըսեն, իրա՞ւ է»:

— Այնպէս կարծեմ, ըսաւ Իբոկրատի թոռնորդին,
ծանր կերպարան մը առնելով. որովհետեւ հաւերը հաւ-
կիթին անհիշ յետոյ, բարձրաձայն կը կրկնան:

Միամիտ պարոն մը, իր մէկ բարեկամին կնոջը դէմ
կը գանգատէր.

— Պէ՛տ խնայար, երեսոս ի վեր ապո՛ւշ չպօռա՞յ մի:

— Սխալած է բարեկամդ իմ, սխալած է:

— Այո՛, ինքն ալ սխալած ըլլալը հասկնալով, նե-
րում խնդրեց, ու ապուշը ես եմ ըսաւ:

Բարեկամը որ մտիկ չէր ընել, կրկնեց.

— Ճշմարիտ կ'ըսեմ քեզ որ, սխալած է:

Սալօնի երիտասարդ մը (սալօնի երիտասարդ կըլլա՞յ
պիտի ըսէք, ինչո՞ւ չէ. քանի որ սալօնի գիրք անգամ
ուշինք) իր մէկ բարեկամէն գիշերուան ընթրիքի հրա-
ւիրուած էր:

Միտքի ատեն, տանտէրը, երիտասարդին նշան ըրաւ
որ գաւաթը իրեն քէ:

— Ահաւասիկ, ըսաւ, սքանչելի գինի մը որ վաթ-
սուն տարեկան է, բայց այն աստիճան սաստիկ գորաւոր
է որ արտասուքի կաթիլէ մը աւելի չպիտի լեցնեմ:

— Խօսքը մէջերնիս, պատասխանեց երիտասարդը.
քանի որ արտասուքի մը չափ պիտի լեցունես, գէթ քիչ
մը հեծկտացուր սա չի՞շդ:

Խելացի Մաղաթին 12 տարեկան տղան անցեալ օր
իր հօրը հարցուց.

— Հայրիկ, գալ տարի Կաղընդը ո՞ր օր պիտի գայ.
«Կեցիքի նայիմ» ըսելով, Օրացոյցը ձեռք առաւ, եւ
լաւ մը թղթատելով հաշուելէ յետոյ, պատասխանեց.

— Այս տարին Դեկտեմբեր 31ին կը լմնայ կոր, ը-
տել է թէ, գալ տարի Դեկտեմբեր 32ին Կաղընդ է:

Յ. Մ. ՀԱՃԵԱՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԻՆՉ Կ'ԱՆՑՆԻ ԿԸ ԴԱՌՆԱՅ

Ամերիկա ամէն ինչ յանուն մարդասիրութեան կը
գործէ. Յանուն մարդասիրութեան գրաւեց Գուպան,
հիմայ ալ յանուն նոյն մարդասիրութեան գրաւելու ելած
է Փիլիպպինները. Ապրի՛ Ամերիկան, մարդասիրութեան
մէջէն կ'անցնի, ու կը դառնայ ի մարդասիրութիւն:

Անգլիա այս միջոցիս հիւսիսային Չինաստանի եր-
կաթուղիներու անօրէնին խնդրովը կը զբաղի, ինչպէս
Ուսու՛մն. Խորհուրդը կը զբաղի Պալաթու Ազգ. վարժա-
րանին տնօրէնին խնդրովը. Անգլիա կը բողոքէ Չինական
կառավարութեան թէ ինչո՞ւ իր սիրելի տնօրէնը՝ Հու-
եու-Ֆէն՝ պաշտօնանկ եղած է. Ուսու՛մն. Խորհուրդն ալ
կը բողոքէ վարչութեան թէ ինչո՞ւ իր աստիկ տնօրէնը
Քրիս-Քիւրք-Գափը պաշտօնանկ եղած չէ. Այսպէս ու-
րեմն սա տնօրէնին խնդրը Անգլիայէն կ'անցնի Չինաս-
տան եւ Բերայի արհեստանոցէն կը դառնայ Պալաթու
վարժարանը:

Յրանսա գլուխ քերելու ժամանակ չունի. օր չըլլար
որ նոր փորձանք մը չբերէ իր գլխուն. ժամանակաւ Բա-
նաւա, Պուլանթէ կար, յետոյ ելաւ Տրէյֆիւս մը. այս
մարդը անմեղ է պռնացին ոմանք, անմեղ չէ գոչեցին
ուրիշներ, ահագին խնդիր մը եղաւ, եւ տակաւին չվեր-
ջացած ա՛ռ քեզի Տէրուլէտ եւ Հապէս. Հա՛յ բարով
խերով սա նախորդ Նախագահ Ֆէլիքս Ֆօռը չմեռնէր.
Թերեւս առիթ չպիտի ունենայինք լրագրաց մէջ ստէպ
կարդալու ո՛չ Տէրուլէտ եւ ոչ Հապէս. Այսպէս ուրեմն
Յրանսա մէկ փորձանքէն կ'անցնի եւ կը դառնայ միւս
փորձանքին:

Գերմանիոյ մէջ ալ այս վերջին օրերս նախարարա-
պետի եւ նախարարներու խնդիր կայ. Նախարարապետ
Հոէնլոէ իշխանին գործին չէ եկեր ներքին եւ երկրագոր-
ծական նախարարներուն ընթացքը, եւ Կայսեր ականջին
բաներ մը փափսացեր է. Կայսրը ականջ չէ կախեր, ա-
սոր վրայ Հոէնլոէ իշխան խոշոր սպանաւորիք մըն է ը-
րեր. Կա՛մ պէտք է այդ նախարարները պաշտօնանկ ը-
նել եւ կամ իր հրաժարականը ընդունիլ. Հիմայ սակայն
աւելի հաւանական կը նկատուի Հոէնլոէ իշխանին հրա-
ժարումը. Պզտիկ անհամաձայնութիւն մըն ալ ծագած է
կաթոլիկ եւ պահպանողական կուսակցութեանց միջեւ.
այնպէս որ Երեսփոխանական Ժողովի վերջին նիստին,
պահպանողականներուն առաջարկութեան վրայ, կաթո-
լիկ եկեղեցիներուն յատկացուած գումարէն 6000 մարք
զեղչուեր է. կաթոլիկ կուսակցութեան հոգը չէ սակայն,
ան փարայ չուզեր, հոգի՛ կ'ուզէ, հոգի՛. Այսպէս ուրեմն
Գերմանիա իր նախարարապետէն կ'անցնի եւ կը դառ-
նայ ներքին եւ երկրագործական նախարարութեան:

Իտալիոյ մէջ ալ նախարարական մօտալուտ առա-
նապ մը կը գուշակուի, որովհետեւ նախարարութեան
կողմէ խորհրդարանին ներկայացուած քաղաքական եւ
եւրոպական ծրագիրները ընդգրկուած են կրօնադիպին.
Իտալիոյ խորհրդարանին մէջ եւրոպացոյցի խնդրը միշտ
կայ ու կը մնայ. գրեթէ անվերջանալի է, կը չինեն, կը
սրբօգրեն, կը քարեփոխեն եւ վերջապէս բան մը չեն ը-
ներ. Այսպէս ուրեմն Իտալիա ալ, մեր Տնտեսական Խոր-
հուրդին պէս, եւրոպացոյցի խնդրոյն մէջ կը դառնայ ու կը
դառնայ, առանց կրնալու անոր մէջէն ելնել:

Ն.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Խառն ժողովը անցեալ Ուրբաթ առուր Նիստին մէջ Վանէ եկած հեռագրէ մը տեղեկացաւ թէ՝ կատարուած քննութենէ մը երեւան եկած է որ Վանայ մէջ եւ չրջակաները առայժմ 12.000 մարդ կայ հացակարօտ, որոնք մինչեւ հունիս ամսին առնուազն օրական 20ական բարայր կարօտ են իրենց հացին համար: Ժողովը վերահասու ըլլալով եղած ձեռնարկութեանց, ինչորեք իր Ս. Նախագահէն որ առաջ տանի իր հայրական հոգածութիւնը: — Տ. Խորէն արքեպ. Ալըգեան իզմիրի թեմերը այցելելու մասին իրեն եղած հրաւերին զբաւորապէս պատասխանելով, մէկ քանի առաջարկներ ըրած էր տեղական գործերու կարգադրութեան համար: Ժողովը բանաւոր գտնելով եղած առաջարկութիւնները, որոնց պարտ ու պատշաճ գործադրել եւ հարկ եղած հրամանները տալ իզմիրի Առաջնորդին: — Ժողովը զբաղեցաւ նաեւ վարժարանաց արտօնագրի վերաբերեալ, ու նաեւ եկեղեցական մէկ քանի գործերով, եւ կայս. կառավարութեան մատուցուելիք ուրիշ մէկ քանի խնդիրներով:

— Վանայ մէջ իրենց մայրենի եկեղեցւոյ գիրկը դարձողներուն ճշգրիտ թիւը նշանակուած է եղեր Պատրիարքարան հասած հեռագրին մէջ: Կլոր-Դար թաղին մէջ կաթողիկոսեան դիմած են ընդամէնը 128 հոգի, որոնց 115ը վերադարձեր են:

— Վանայ կարօտեալներուն ի նպաստ Ռօտօսդոյի մէջ կատարուած հանգանակութեան արդիւնքը, 51 Օսմ. ոսկի, Պատրիարքարան հասաւ Երկուշաբթի օրը: Արեւելք ծանուցանելով թէ Սամսոնի Առաջն. Տեղապահ Տ. Բարգէն Մ. Վ. Փետր. 21ի Կիրակի օրը եկեղեցւոյ բեմէն սըրտառուչ հրաւեր մը ըրեր է ժողովրդեան՝ Վանայ իրենց ազգակիցներուն նպաստելու, յոյս կը յայտնէ թէ Սամսոնի ազգայինք ալ պիտի հետեւին Ռօտօսդոյներու տուած ազնիւ օրինակին:

— Կ'ըսուի թէ բաթերաներու կողմէ նպաստի բաշխումը դադար է Վանայ մէջ:

— Վանայ Առաջն. Տեղապահ Տ. Ներսէս եպիսկ. Արալանեանի պաշտօնը հաստատող Կառավարական հրամանագիրը յանձնուած է Պատրիարքարան: Կը յուսացուի որ Ն. Արքեպիսկոսին չյապաղի Վան երթալու: որովհետեւ իր առարկութիւններուն էն գլխաւորը դրամական կէտն էր, որ մասամբ կրնայ հարթուած սեպուիլ, քանի որ Կայս. Կառավարութիւնը Վանայ կարօտեալներուն դրամական եւ երկրագործական ղեւրութիւններ ընծայելու հրաման տուած է արդէն: Միւս կողմէ թէ՛ Մայրաքաղաքիս եւ թէ՛ մօտակայ գաւառներու ազգայինք այս նպատակաւ հետզհետէ նպաստներ կը հասցնեն Պատրիարքարան: Արեւելք այս առթիւ կը ծանուցանէ թէ Ս. Պատրիարք Հայրը Յունուար 1էն ցայսօր 750 Օսմ. Ոսկիի գումար մը կրցած է ղրկել Վան: Նպաստներ կը շարունակուին հասնիլ հետզհետէ: Կարապետ էֆ. Կիւլպէնկեան՝ Լոնտոնէն՝ 40 ոսկի ղրկեր է Ս. Պատրիարք Հօր, այս նպատակաւ:

— Ազգային Հիւանդանոցին ի նպաստ կազմակեր-

պուած Նուագահանդէսը անցեալ Կիրակի օր տեղի ունեցաւ Բերա, Իւնիօն Ֆրանսէզի արահին մէջ: Օղին գեղեցկութիւնը թոյլ տուած էր որ մայրաքաղաքիս հեռաւոր թաղերէն անգամ երկսեռ ընտրեալ բազմութիւն մը կարող ըլլայ մասնակցիլ այդ գեղարուեստական հանդէսին պատճառած հոգեկան հաճոյքներուն: Իւնիօն Ֆրանսէզի ընդարձակ եւ փառաւոր սրահը նեղ կուգար հանդիսականներու խումուն բազմութեան: Հասոյթը յուսացուածէն աւելի եղած է, որովհետեւ 500 տոմսակներէն զատ, որոնք ամբողջովին սպառած են, այս առթիւ բացառիկ նուիրատուութիւններ ալ եղած են Հիւանդանոցին, եւ այսպէս, հասոյթին ընդհանուր գումարն եղած է իբր 800 ոսկի: Այս գեղեցիկ յաջողութիւնը վերջնապէս կարող եղած է ցրելու այն կարծիքը թէ պարահանդէսի խայծով միայն կարելի է կարեւոր նպատակ մը ստանալ հասարակութեան, բարեգործական եւ կրթական հաստատութիւններու համար:

— Վանայ, Սղերդի եւ Բալուի ժողովրդեան ստիպողական պէտքերուն համար նպաստ ինչորեւած է Պատրիարքարանէ: Բալուի 40ի չափ զիւղերուն համար եկեղեցական գրքեր, զգեստ, եւայլն ալ խնդրուած է:

— Էսկիշէհիի եկեղեցւոյն վերաշինութեան հրովարտակն եկած ըլլալով, ի մօտոյ շինութեան պիտի ձեռնարկուի:

— Իզմիրի Գուրտպէլէն եւ Էշմէ գիւղերուն մէջ կրօնափոխութեան հոսանքը դադարած է. Կ'ըսուի:

— Ռօտօսդոյի մէջ Ազգ. կալուածի մը վերաբերեալ դատ մը ի նպաստ Հայերու կարգադրուեր, եւ 130 ոսկի վճարուեր է Ազգ. անտուկին:

— Գահիրէէ կը գրեն, ստոյգ աղբիւրէ առնելով, թէ Նուպար փաշա՝ գրաւոր կամ անգիր ունի կտակ թողած չէ: Այն միջոցին ուր Յոյն մեծահարուստ բարերար Մ. Սինկրոսի բարեկամական հաստատութիւններու ի նպաստ թողած մեծագումար կտակներուն մանրամասնութիւնները կը կարդանք լրագրաց մէջ, Եգիպտոսայ մեծատաղանդ քաղաքագէտին կտակին չգոյութեան մասին տրուած այս վճռական լուրը՝ շատ տխուր տպաւորութիւն կը թողու տոհմային արժանապատուութիւն ունեցող սիրտերու վրայ:

Լրագրոյս արտօնատէրը հետեւեալը ղրկած է մեզ ի հրատարակութիւն:

«Իբր ամիս մը առաջ, աջ կողմէս իջուածքի (էնմէ) հիւանդութեան ենթարկուելով, Ազն. Տօքթ. Սիմօնօֆ էֆ. հաճեցաւ իր բժշկութեան ճարտար խնամքները անձնուրաքար մատուցանել ինձ, որոնց հետեւանօք այսօր առողջութիւնս վերադարձ եմ բոլորովին: Ուստի ներկայիւս կը փութամ խորին շնորհակալութիւն յայտնել թէ՛ նոյն Մեծ. Տօքթորին, եւ թէ Մեծ. Զենոր էֆ. Զուհաճեանի եւ իր ընտանեաց, ինչպէս նաեւ այն պատուական բարեկամաց, որոնք հիւանդութեանս միջոցին, ազնուաբար պէտք եղած հոգածութիւնը չխնայեցին ինձ»:

99 Փոր. 25

Ա. ՍԱԳԱՆԱՆ

Եթէ կուզէք ԱՌՈՂՋ ԵՒ ԵՐԿԱՐ ԱՊՐԻԼ
Կարգացէք ՏՕԲԹ. ՏԱՂԱԻԱՐԵԱՆԻ ԱՌՈՂՋԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ:

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Օսմ. Բոսնիայի Սէնի Դ. 26—23	Սոս.Օթ.Շանձ Է Վալ. Ա.Ռ. 4—20
Բուսնի Երկաթուղի Ժր. 122—00	Օսմ. Ապահով. Ընկ. Օ. Ռ. 4—20
Օսմանիյէ , 423—	Թրամուէյ Բաժնէթը. դե. 730—
Ռէթի , 296—	, Ժուլիսանս , 235—
Օսմ. Պանֆա Օ. Ռ. 12—96	, Պարսաթը. , 502—
Քրէտի Ժէն. Օթթ. , 6—20	Տէրոսի ջրի Ընկ. , 299—50
Երկրագործ. Պանֆա , 7—00	Քարափ Կ. Պոլսոյ , 470—
ԸՆԹԱՅԻՐ ԳՐԱՄՈՅ	
Մէնիսիյէ 108—04	Գաղղիական ոսկի 87—20
Մէթալիֆ 95—15	Անգղիական , 110—04
Մանր արծաթ 103—10	Քրիսթից 51—08
Բոլ Էմբերիալ 90—20	Բուլղի բուլղթ 8—55

Է Ք Ի Թ Ա Պ Լ

(ՄԻԱՅՆԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՅ)

**ԱՇԽԱՐՀԻՍ ԷՆ ՀԶՕՐ
ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՅՈՎԱԳՐԱԿՈՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ**

Երաշխաւորութեան դրամագլխիսն է

1 ՄԻԼԻԱՌ 227 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆԲ

Ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

Գ.Ա.Ռ.Ն.Ի. Ա.ՍՏՈՒՍ.Ն.Ա.ՍՏՈՒՐ

ԳՐՊԱՆԻ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ ՕՐԱՅՈՅՑ 1899Ի

ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ Զ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԷՖ.Ի

Կը գտնուի Ղալաթիա, Վրոյր եւ Ընկ. Թղթաւաճառանոցը եւ Պոլիս Հայ գրատունները: Միակ կեդրոնատեղին Զ. Թորոսեան գրատուն, Պոլիս Վալիտէ խան, Գինեթն են, Դանկան 2 1/2, 5, 7 1/2, 12 1/2 եւ 20 ըստ տեսակի: Շատ գնողներու մեծ գեղջ: Նամակաղորդմ գրկողը Մադիկի Տնօրէնութեան կրնայ ստանալ մէկ օրինակ: Նախորդ տարուանները 1 դանկան: Հատին բօսթի ծախքը 20 փարայ է:

ԳՐԱՏՈՒՆ Զ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Զագմագեըլար, Վալիսէ խան

Բառգիրք Անգլ.-Հայ. Վ. Յ. Յակոբեան, գին քառուսդէ 54, ընտիր լաթկզմ. 60, ընտիր թղթով 108: Գաւառական կարօտ դպրոցաց գեղջ 30 0/0:

Բառգիրք Հայ-Գաղղ. Ե. Տէմիրճիպաշեան, գրքին ետեւը յատուկ անուանց բառգրքերով. գին քառուսդէ 15, լաթակազմ 17 1/2: Կարօտ դպրոցաց 30 0/0 գեղջ:

Պէտք ունեցողներն ուղղակի գրատուն զինել պարտին:

ՎԱՐՁՈՒ ԳՐԲԵՐ

Բաց ի հայ եւ հայատառ Տաճկերէն բազմաթիւ վէպերէ, գրատան մէջ կը գտնուին Հիւկոյի, Զոլայի, եւ այլ բազմաթիւ երեւելի հեղինակաց գրքերը, հանդէսներ, ամէն տեսակ դասագրքեր, մանկավարժական պատկերազարդ գրքեր: Ուսուցիչք, ուսուցչուհիք, գրասէրք կը հրաւիրուին այցել եւ օգտուիլ առիթէն:

Թէ վաճառելի եւ թէ վարձու գրոց պայմանք մատչելի են ամէն քսակի:

Գրատունը բաց է ամէն օր, եւ պատրաստ ամէն անսակ յանձնարարութիւն կատարելու, եթէ փոխարժէքը կանխիկ է:

(Հասցեայ յամին 1852)

ՏՔՐ. Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԲ

Թիւ 396, Մեծ-Փողոց Բերա

(Եանիի Գարեջրատան վրայի յարկը, Նիւթ Զրպուհեանց դէմ)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենասատիկ յաւած ակռաներն ինկն անգամէն կը բացուին, ցաւով դիմեալու եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ:

Նորահար եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ հման բնականի, դեմքի ձեւաւորութիւն ըստ արիփի, ծամողութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորեալ:

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ գեղերու, եւ ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի աւսանահանութիւն:

Յ. Գ. Զմեռները կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէս օր), ինչպէս նաեւ ամէն օր, (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղին:

Ա Ջ Դ

Այս անգամ կը վաճառուին մեծ ու փոքր քանակութեամբ Ազգ. Հիւանդանոցի սեպհական մաքրաւ գերձաններն հարիչ Միսրոպովիչի գրատանեակն որ է Կ. Պոլիս Սուլթան Համամ Իզմիրի-Օղլու խան թիւ 10:

Այս առթիւ կը խնդրուի Արգոյ հասարակութեան որ փութան փորձել այս գերձաններն: Փորձառու եւ մասնագէտ անձինք հաստատած են առաւելութիւնը հրապարակի վրայ գտնուած առաջնակարգ գերձաններէն:

Փորձեցէք եւ անմիջապէս պիտի տեսնէք առաւելութիւնը:

Եւ միանգամայն օգնած պիտի լինիք Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդանոցի հարիւրաւոր խեղճ եւ անկար պատրաստող:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ (ԿԱՆԻՍԻԿ)

Յոյիս եւ Գաւառներ Տարեկան 50, Վեցամս 25, Եռամս 15 դր. Օսար երկիրներ 12, 6, 3 ժր. Դրամի տեղ բոսթայի բուլ ալ կ'ընդունուի Գաւառներէն: Թղթատարի ծախքը մեր վրայ:

ԾԱՂԻԿԻ Խմբագրութեան եւ Վարչութեան վերաբերեալ ամէն գրութիւնք պէտք է ուղղուի Առ.

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՏԷՕԲՄԷՃԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆ ԾԱՂԻԿ ԽՄԲԱԾԱԹԵՐԹԻ

Ղալաթիա, Նորասուկեան խան

Արտօնատէր Ա. ՍԱՔԱՅԵԱՆ

ԳՐԱՏՈՒՆ Գ. ՊԱՂԱՏԱՏԻԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Սուլթան Համամ հասցէսի, թիւ 14

ՏԱՊԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Վ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ 14